

FEDEZZÜK FEL BUDAPESTET!

I. Az Országház.

Felfedező útunkat hol kezdhetnők méltóbb helyen, mint azon a házon, amely az egész orszagé és amelyben — képviselőinek személyében — az egész nemzet megfordul.

Aki Budapesten átutazóban ismerősének nagyon szép, nagyon mutató képeslevezőlapot akar küldeni, többnyire azt szemeli ki erre a célra, amely az Országházat ábrázolja. Budapest látképét, a Dunapartot el se tudnők képzelni az Országház hatalmas körvonalai nélkül. Úgy hozzá tartozik már a főváros képéhez, mint emberi archoz a száj! S valóban, a hasonlat nem is rossz: az a hely ez, ahol az ország dolgait beszéddel intézik s ahol a szó — tett.

Valamikor — nem is olyan régen —, ha az országgyűlés ülésezett, a karzat megtelt hölgyekkel, akiket részint az ország dolgai iránti érdeklődés, részint egy-egy szép szónoklatra való kilátás hozott ide. Hallgatólagosan elismert divat volt az országgyűlés eseményeiben való jártasság és bizonyos, hogy a dámák illetén érdeklődése a politikai szónokokra serkentőleg, a közbeszólókra — mérséklőleg hatott. (A háború óta — sajnos — a budapesti nőknek tekintélyes része inkább a törvényszéki tárgyalások szenzációira éhes és igen kevesen tesznek akár egy lépést is azért, hogy az országgyűlés ülésére belépőjegyet kapjanak.)

Ha manapság nem is kívánjuk meg már „Honunk szebblelkű asszonyai”tól, hogy a férfiak országgyűlési szereplését végighallgassák, mégis azt tartjuk, hogy az Országház *belül* is ismerniök illik. Mert ha ez nem volna is az a hely, ahol politikai életünknek oly történelmi fontos eseményei játszódtak és játszódnak le —, mint pusztán művészi élmény is megéri azt a délelőttöt, mely alapos megtekintéséhez szükséges.

Az Országház valóban az Ország Háza, mégpedig nemcsak azért, mert építési anyagának tekintélyes részét hazafiak áldozatkészsége ingyen bocsátotta rendelkezésre (még így is 32 millió aranykoronába került), hanem, mert — kevés svéd gránitot és külföldi márványt leszámítva — összes anyagát: követ, tégláját, márványát, vasát, belső berendezését a régi boldog Nagy-Magyarország legkülönbözőbb vidékeiről hozták és rakták össze: magyar építész, magyar munkások, magyar iparosok, magyar művészek és iparművészek.

Az Országház építését kimondó törvénytől 1902-ig, az épület teljes befejezéséig 22 esztendő telt el. De a kupola már 1896-ban készen volt s e kupolateremben iktatták törvénybe a millenniumi törvénycikkeket. A kupolaterembe az úgynevezett orozslános kaputól vezető diszlépcsőn át jutunk. E *diszlépcsőház* az egész épület *neogótikus* (renaissance-elemekkel kevert csúcsíves) stílusának talán legimpozánsabb kiteljesülése. A falakat és a lépcsőt borító márvány hideg csillogását a színes ablakokon beözönlő meleg fény enyhíti; a térhatás maga lenyűgöző és felemelő. Ha a legfelső

lépcsőfokról visszapillantunk, szinte halk sarkantyűpengést vélünk hallani s szinte látjuk az országot nagyjait díszmagyarban, ünnepélyes lassúsággal felfelé vonulni... A pilléreket a koronázási jelvényeket tartó négy apród szoboralakja díszíti, a márványfalba mélyesztett kis fülkében pedig *Steindl Imréné*, az Országház építőjének bronz mellszobra, *Strobl Alajos* alkotása húzódik meg. Az egész káprázatos pompájú lépcsőházat *Lotz Károly* allegorikus tetőfreskója fejezi be.

A lépcsőház ünnepélyes hatása a *kupolateremben*, az egetörő hatalmas csücsüvek és karsú oszlopok között már szinte templomivá fokozódik. Az oszlopfőket a magyar uralkodók legkiválóbbjainak *színes* bronzszobra díszíti. Egyik pilléren a millenniumi törvénycikkék márványba vésvé. A kupolatermet egyébként ritkán, és csak akkor használják, ha a két ház együtt ülésezik. Ilyen alkalom volt legutóbb a koronaörök választása.

A *felsőház üléstermében* az elnöki szék mögötti falat *Jantyk* két freskója borítja: egyik az Aranybulla kihirdetését ábrázolja, másik a híres pozsonyi országgyűlést, melyen a magyar nemesek életüket és véréket ajánlották fel Mária Teréziának.

A *képviselőház üléstermében* hasonló helyen van *Vajda Zsigmond*-nak két freskója: a 48-as országgyűlés és I. Ferenc József megkoronázása. Az első padsor előtt állanak a sokat emlegetett miniszteri vörös bársonyszékek. Szomorú érdekessége e teremnek az előadó asztal mögött, az elnöki emelvény faragványában két sötéte pörkölt horpadás: ama golyónak a helye, melyet annakidején Kovács Gyula képviselő az újságírók karatról Tisza István gróf felé röpített. Az első padsorban egy széknél ülőkéje hiányzik: kegyeletes kézzel eltávolították, hogy többé senki e helyet el ne foglalhassa. Az asztal sarkában, a névkártya helyén — *Tisza István* grófnak bronzlapra vésett manupropriája...

A teremből kilépünk a képviselőház híres folyosójára, „a folyosó”-ra, melynek márványfala és süppedő, piros szőnyegek nem egyszer fontosabb, eseményszámba menő megbeszéléseknek volt tanuja, mint maga az ülésterem.

Amerre csak járunk: az üléstermek, folyosóik, a fontosabb lépcsőházak mind a legkülönfélébb színű márvánnyal borítvák. A kisebb termekben pompázatos faburkolat, a gyönyörűen gondozott parkettán pedig vagyont érő szőnyegek. Legszebb és leghatalmasabb a *képviselők*, illetőleg *felsőházi tagok fogadótermének* óriási padozatát teljesen beborító perzsamintájú és technikájú két torontáli szőnyeg. Szőnyegekről lévén szó, nem feledkezhetünk meg az *új elnöki szoba* egyik falát borító *Rudnay-féle* gobelinről sem, melynek tárgya a *pusztaszeri honszerző gyűlés*. Annakidején sokat vitatkoztak, cikkeztek e szőnyegről; bizonyos, hogy nem minden tekintetben állja a kritikát, de mégis impozáns alkotás.

Máskülönb en a falakat leginkább *freskók* díszítik. Tárgyuk részint *allegorikus*, mint *Lotz Károly* képei a díslépcsőház, a minisztertanácsi terem és az étterem mennyezetén (utóbbin: Bőség, Aratás és Születés); részint a hún-magyar *mondavilágból* (képviselők fogadótermében: Emese álma, A csodaszarvas, Isten kardja); részint a *magyar történelemből* valók (felsőház fogadótermében: Asztrik átadja Szent Istvánnak Szilveszter pápa koronáját, Mátyás igazságot tesz, Nagy Lajos megalapítja a kassai székesegyházat, Kálmán király eltiltja a boszorkányégetést, Szent László fűvének csodája). A ma már használaton kívüli *delegációs teremben* van *Dudits Andornak* egész falat betöltő freskója: I. Ferenc József négy kardvágást tesz a koronázási dombon. A *delegációk folyosóján* ugyancsak *Duditsnak* hat freskója látható: tárgyuk egyes miniszteri tárcák munkakörét jelképezi (hadügy, igazságügy, földművelésügy, vallás- és közoktatásügy, ipar- és kereskedelemügy). E folyosón *két bronztábla* őrzi a forradalom és kommunizmus mártírjainak: *Tisza Istvánnak* és *Návay Lajosnak*, valamint a Ház hősi halottainak emlékét.

Visszatérve a freskókra: az *elnöki hivatal* falain éppen most dolgoznak a művészek. Közülük még csak *Udvary* készült el a nándorfelhérvári diadalt és a déli harangszó jelképét megörökítő, egész falat elfoglaló képével. Az *étterem* belső falán öt nagy falfestmény: annak az öt várnak a képe (Vajdahunyad, Árva, Visegrád, Clissa, Trencsén), melyekben hajdan a Szent Koronát rejtgették. E várak közül ma már csak egy a miénk: Visegrád... A terem két végén *Körösfői-Kriesch Aladárnak* a halászat és vadászat, mint ösfoglalkozások jelképeként valóban remekbe alkotott két hatalmas falfestménye: balatoni halászat a XV. században és Arany „Buda halálá”ból ismert híres mátrai bölényvadászat, melyen Etele megsemmisít Buda életét.

Alig van régivágású vidéki úriház, melyben ott ne volna *Benczúr Gyula* millenniumi ünnepséget ábrázoló festményének, vagy *Munkácsy Mihály* „Honfoglalás”-képének színesnyomású másolata. De azt már csak kevesen tudják, hogy e képek eredetije: e két hatalmas vászon — az Országházban található, mégpedig előbbi a *képviselők olvasótermében*, utóbbi a *régi elnöki fogadószobában*. Ugyane szoba falán köröskörül függnek a régi házelnökök olajfestményű portréi; köztük legszebb *Tisza István* Benczúr Gyulától. A házelnökök arcképsorozata az elnöki szobában folytatódik; ezek között is Benczúr műve magaslik ki: *Dessewffy Aurél* gróf portréja.

A *miniszterelnök szobája* egy kis iparművészeti szenzációt rejtget: a bútorok színes magyar ornamentikája — *Zsolnay*-féle majolika-berakás.

Ha már most az egész Országház művészi összhatását jellemezni akarnók, legelsősorban a színek sokféleségének káprázatosan harmónikus, keleties pompáját kellene megemlítenünk. A sokszínű márvány falburkolatok, az apró, színes oszlopok, az aranyozott oszlopfők, a csúcsíves ablakok festett üvegei, a rengeteg kisebb-nagyobb lépcsőház, eltévedni való folyosók szinte ezeregyéjszakai hangulatba ringatják az embert. S a ragyogó tisztaság is oly mesebeillőn magátólértetődő, hogy csak a vérbeli háziasszonynak juthat eszébe aziránt a mintegy 200 főnyi alitiszti, szolgáló és takarítószemélyzet iránt érdeklődni, akik halkán és névtelenül, de napról-napra hozzájárulnak munkájukkal az Országház fényének fenntartásához — a műszaki berendezésektől a parkettkefélésig.

A műszaki berendezések (fűtőcsőhálózat, világítási berendezés, stb.) legnagyobbbrészt természetesen az Országház pincéjében van elhelyezve, de a gépház már a Személynök-utca egyik épületébe került, sőt a Kossuth Lajos-téren látható két kerek szökőkút sem egyéb, mint tetszetős álruhája a parlament szellőzőkészülékének. A csobogó szökőkút medencéjéből pumpálják fel a párákkal dúsan telített, portmentes, hűs levegőt az Országházba, melynek hőmérséklete ilyesformán még a legrebbenőbb nyárban is párás és kellemesen temperált.

Mikor végül kilépünk a kapun és megegyeszer körüljárjuk az Országházat, elrémülünk a gondolatra: mi lesz, ha ez az irtózatossúlyú épületkolosszus, melybe a köveken kívül még 40 millió téglát van beépítve s melynek csupán vas alkatrészei 28.500 métermázsát nyomnak, — egyszer majd sülyedni kezd a Duna hordalékából képződött laza talajon! De megnyugtatónak bennünket. A zseniális építésznek erre is volt gondolja. Ő nem laza homokra, hanem kősziklára akarta építeni az Ország Házát s miután a Természet ehelyt megtagadta a kősziklát, — készített egyet mestersegesen: betonból. Az Országház egyetlen hatalmas betontömbre épült, melynek hossza 270 méter, szélessége mindenütt követi az Országház szélességét, vastagsága pedig a Duna felől 4 méter, átellenben 2-60 méter.

Az óriási méretektől és az átélvezett szépségektől kábultan sétalunk egyet a Dunaparton, de máris azon törjük fejünket, hogy legközelebb melyik délelőttünket szentelhetnők — megegyeszer az Országháznak, hogy a benne elhelyezett híres *könyvtárt* és a mult évben megnyílt *parlamentí múzeumot* is megtekinthessük!

Vándoryné Kövér Ilona.